

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR

Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknads- politisk verksamhet, Ds 2021:27

Arbetsmarknadspolitiska insatser ska enligt modellen som beskrivs i denna promemoria främst utföras av fristående aktörer. Den inriktningen förstärks genom att promemorian slår fast att det ska införas en ny arbetsmarknadspolitisk insats som ska heta "förmedlingsinsatser". Insatserna ska ge stöd till arbete genom platsförmedling, jobbsökande, vägledning och rustande insatser (tex utbildning). Dessa ska genomföras av leverantörer och tjänsterna upphandlas av Arbetsförmedlingen (AF). Upphandling, kontroll och uppföljning kommer vara de centrala arbetsuppgifterna för AF framöver.

Den nya modellen diskuteras i denna promemoria, men förslagen handlar om lagändringar som krävs för att möjliggöra utbyten av personuppgifter mellan olika aktörer och Arbetsförmedlingen. Den ger även förslag på ändringar av vissa begrepp som konsekvens av de organisatoriska förändringarna av utförandet av arbetsmarknadspolitiken. Ändringarna föreslås träda i kraft 1 december 2022.

Några kommentarer

Premorianens huvudförslag gäller förändringar i lagtext som krävs för att möjliggöra informationsutbyte mellan aktörer. Men den diskuterar inte utmaningarna med att utforma ett system som ska användas av olika användare och där rapporterade data ska utgöra både underlag för beslut och uppföljning av resultat. Samma system ska hanteras av flera myndigheter, privata aktörer, ideella organisationer och kommuner. Dessutom kan olika aktörer ha olika intressen som kan påverka när och hur data rapporteras, vilket kan påverka kvalitet på data. Promemorian borde ha lyft olika risker med denna hantering av individdata.

Utöver de juridiska förslagen innehåller promemorian en omfattande redogörelse av hur den nya arbetsmarknadspolitiska modellen ska se ut framöver och Arbetsförmedlingens förväntade roll. Beskrivningen är tydlig och lyfter möjligheter med den nya modellen men det finns ingen diskussion om potentiella problem. Inte heller diskuteras på vilket sätt denna modell kommer underlätta för svaga grupper av arbetssökande att få arbete.

Ett kärnproblem med den här typen av lösningar är hur ersättningsystemet för de fristående aktörerna ska utformas så att det premierar goda resultat. Systemet måste vara kvalitetsdrivet utifrån både resultat för deltagare och

insatsernas kvalitet. Det måste också tydligt framgå vad konsekvensen är för leverantörer som misslyckas att nå målen. Promemorian ger ingen vägledning för hur detta ska hanteras.

Ytterligare problem är att det inte anges vilka matchningar som ersättningsmodellen ska premiera. Rimligen bör den premiera matchningar till ett arbete som är i paritet med den utbildning och kompetens den arbetssökande har. Utan sådana krav riskerar personer med god erfarenhet och utbildningsbakgrund att hamna fel, samtidigt som det försvårar för svagare grupper att komma in på arbetsmarknaden. Det kan särskild drabba högskoleutbildade som är arbetssökande.

Modellen verkar anpassad för arbetsmarknader i större städer där det finns utrymme för flera aktörer inom samma områden. Men i mindre städer och i synnerhet i glesbygd är underlaget inte tillräckligt stort för flera aktörer. Den lokala tillgången till stöd och insatser måste garanteras. Här måste Arbetsförmedlingens ansvar och möjligheter att ge stöd tydliggöras. Därför stödjer Saco förslaget att Arbetsförmedlingen kan vara en garantileverantör i områden där det inte finns ett tillräckligt utbud av insatser.

Arbetsmarknadspolitiken ska fungera väl för alla på arbetsmarknaden, men framför allt för personer som står långt från arbetsmarknaden som exempelvis långtidsarbetslösa, personer med funktionsnedsättning och nyanlända. Dessa behöver ofta en kombination av åtgärder och i synnerhet stöd från specialistprofessioner. De behöver också stöd av personer med god kännedom om den lokala arbetsmarknaden och kontakter med arbetsgivare. Det framgår inte hur den nya modellen ska lösa denna kärnfråga för arbetsmarknadspolitiken.

Arbetsmarknadspolitiken är avgörande för många människors möjligheter att få arbete och för arbetsgivare att hitta arbetskraft som matchar deras behov. För att den ska utvecklas och bli effektivare måste alla problem och risker vara tydliga oavsett vilken modell som ligger till grund för politiken. Endast då går det att hitta stabila lösningar som fungerar för olika grupper av arbetssökande i olika delar av landet.

Men för den nya modellen saknas det tydliga risk och konsekvensanalyser. IFAU har gedigen kunskap om effekter av olika arbetsmarknadspolitiska insatser och god kännedom om konsekvenser av olika modeller för genomförandet av insatserna. Saco anser att förändringarna av arbetsmarknadspolitiken och Af hade vunnit i effektivitet och långsiktig

hållbarhet om den i stället gjordes med stöd av forskningsresultat och empirisk evidens.

Saco vill också betona att det är problematiskt att parterna på arbetsmarknaden inte har kunnat ge synpunkter på utvecklingen av den nya arbetsmarknadsmodellen under arbetets gång. Parterna är avgörande för arbetsmarknadens funktionssätt och kan ge värdefull input till vad som krävs för en väl fungerande arbetsmarknadspolitik.

Sammantaget är detta några av de frågor som behöver analyseras djupare och diskuteras bredare för att komma fram till en hållbar utveckling av den arbetsmarknadspolitiska modellen.

Saco hänvisar också till bilagt remissvar från Akademikerförbundet SSR.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist,
Samhällspolitisk chef

Håkan Regnér
Utredare